

Tudomány- politikai és szervezési tanácskozás

A Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Bizottsága az MSZMP Csongrád megyei és Szeged Városi Bizottsága, valamint a Csongrád megyei és a Szeged m. j. városi tanács vezetőinek részvételével január közepén a tudománypolitika és a tudomány-szervezési időszerű kérdéseiről tanácskozott. Siklós János, a megyei pártbizottság titkára, bevezető előadásában a tudományoknak a mai társadalmi és gazdasági fejlődésben egyre fontosabbá váló szerepéről beszélt, majd azokról a témakörökről és tudományágokról, melyek kidolgozása és fejlesztése a jövő szempontjából igen fontos. Az ezután kialakuló vitában városunk politikai és tudományos életének reprezentánsai mondták el véleményüket e kérdéssel kapcsolatban, illetve ismertették saját szakterületeik lehetőségeit és adottságait.

Az ülés végére kialakultak azok a témakörök, melyek a következő ötéves és a még távolabbi tervek, célok megvalósítása érdekében fontosak. Éppen ezért kidolgozásukra szakbizottságok alakultak.

Nem ez az első ilyen jellegű kapcsolat a szegedi tudományos élet és a város társadalmi-politikai vezetése között. Az együttműködés kialakítása már 1967-ben elkezdődött. Maga a jelenség természetes és szükségszerű. Minden megfelelő fejlődési fokot elért országban általános és törvényszerűen bekövetkező folyamat megvalósulásának lehetünk tanúi. Társadalmi fejlődésünk jelenlegi szakaszában, az új mechanizmus következtében kialakulóban levő gazdasági gyakorlatunkban, a gazdasági és társadalmi élet viszonyainak összetettebb és gyorsabb változásainak időszakában szükségessé és sürgetővé válik a mindennapi gyakorlat és a tudományos fejlődés eredményeinek közelítése. Környezetben a tudomány egyre inkább közvetlen termelő erővé válik. A tudománypolitikai tanácskozás voltaképpen a fenti folyamat tudatos felismerése eredményeképpen jött létre.

Az ülés elősorban szűkebb pátriánk, a megye és a város szükségleteiből és igényeiből indult ki. Számbevétték, milyen lehetőségekkel rendelkeznek ehhez a mun-

kához egyetemünk, az akadémiai intézetek, valamint a Mezőgazdasági Tudományos Kísérleti Intézet. Fontos társadalomtudományi, természetudományi és orvos-tudományi kérdések voltak napirenden. Az ülésen körülhatárolták ezek aktuális, gyors kidolgozásra váró részterületeit. Különösen fontosak a bevezető előadásban is említett tudományok: a szociológia, a kibernetika; az ipar és a mezőgazdaság igényeinek kielégítését szolgáló szakterületek; az orvostudomány feladatai.

Még nagyobb jelentőséget ad a tudományos élet és a megyei-városi vezetés közötti együttműködésnek az a tény, hogy kialakítása a következő ötéves terv végleges elkészítése előtt megtörténik. Így az egyetemnek és a kutatóintézetek már közvetlenül segíthetnek a tervezés munkájában. Most készül a tizenöt éves távlati fejlesztési terv is, kialakításába már szintén intenzíven bekapcsolódhat tudományos életünk.

A tudomány és a gyakorlati élet egymáshoz közelítésének, a tudomány közvetlen termelő erővé válásának folyamatában ez a tanácskozás egy lépéssel megelőzte az országos szintű eseményeket. De már központilag is megkezdődött tudománypolitikai munkánk fejlesztése. A tudománypolitikai elvek új rendszerének megvalósításában és végrehajtásában előreláthatóan nagy feladatok várnak a megye és Szeged város szakembereire.

Szükségszerű és mindenképpen hasznos a szellemi, valamint a politikai és társa-

dalmi élet célkitűzéseinek koordinálása. Haszna és jelentősége a távolabbi lehetőségeket tekintve szinte felmérhetetlen. Az egyetemi és akadémiai intézetek ugyan az eddigiekben is bekapcsolódtak a gazdasági és társadalmi feladatok megoldásába. Csak egy közismert példát említsünk: a Kibernetikai Intézet máris sok vállalat munkáját könnyíti meg. Segít a piaci igények gyorsabb és rugalmasabb követésében. A gazdaságosabb munkairányítás megteremtésében. Munkája kétoldalúan gyümölcsöző. Részint növeli az adott vállalat gazdaságosságát, részint csökkenti a drága elektronikus számítógép állásidőjét. A lehetőség a továbbiakban szervezett formában áll majd a tanszék rendezkedésére. Mindez növeli a kölcsönös elvárások és igények kielégítésének lehetőségét, szorosabbra fonja a kapcsolatokat a város és a városnak egy kissé jellegét is szolgáló tudományos intézetek között.

Meg kell még említenünk, hogy a kapcsolatok bővítését a szegedi tudományos élet képviselői kezdeményezték. Magukévá tették azt az igényt, hogy szervezett segítséget nyújtsanak azoknak a lokális feladatoknak a megoldásában, melyeken a megyei és városi vezetés dolgozik.

SZ. I.

A párt- építés néhány kérdése tudomány- egyete- műnkön

A Pártélet 1968. februári számában, Kurucz Imre—Kornidesz Mihály: *Az egyetemi-főiskolai pártmunka* című cikkében olvasható az alábbi, nagyon elgondolkodtató néhány mondat: „Az egyetemeken, főiskolákon a párttagságnak csak elenyésző százaléka hallgató. Budapest öt egyetemén a párttag hallgatók aránya 1963-ban 2,5% volt. Jelenleg azonban már csak 1,1% és vannak egyetemek, ahol a hallgatók között a párttagok aránya csak ezrelékben mérhető”.

Nálunk ennél valamivel jobb a helyzet, de annival semmi esetre sem, hogy mindent rendben levőnek találhatnánk már pusztán a számszerűség tekintetében is. A tendencia ugyan fordított a budapestiéhez képest — egyetemünkön az utóbbi öt évet tekintve 1,5%-ról csaknem 3%-ra emelkedett a párttag hallgatók aránya —, s bár szerénytelenség nélkül állíthatjuk, hogy egyetemünkön alapvetően jó, eredményes párt-építő munka folyt, attól még messze vagyunk, hogy minden tekintetben elégedettek lehetnénk, hogy ne tűzzük ki a realitás célkitűzését, hanem a realitás túlszámítását. Mindehhez elsősorban az elvi egység biztosítása szükséges a pártépítés legfontosabb kérdéseiben. Ennek elősegítése érdekében vitatta meg pártépítő munkánk helyzetét, feladatait legutóbbi ülésén az egyetem pártbizottsága, s az itt kialakult állásfoglalásnak néhány gondolatát emeltük ki ebben a cikkben.

Sokéves tapasztalat mutatja, hogy a hallgatói pártépítés jelentőségének megítélésében, a megjavítás szükségességének elismerési fokában, s emellett még egy sor fontos elvi kérdés értelmezésében nincs teljes, esetenként megközelítő nézetazonosság sem párttagságunk körében.

Az alapprobléma a következő: elégedetlenek legyünk-e pártépítési eredményeinkkel, vagy ne? Másképpen fogalmazva: szükség van-e egyáltalán a hallgatói pártépítés fokozására, vagy nincs? A válaszok nem egyértelműek. Akik inkább a tagadó állásponton vannak — s feltétlenül hozzá kell tenni, ők a kisebbség —, az alábbi fő érvekre szoktak általában hivatkozni: a hallgatóknak a mainál nagyobb arányú párttagsága automatikusan magában rejti a felhígulás veszélyét; ehhez kapcsolódva: nem szabad lejártni a párttag fogalmát, végső soron a párt tekintélyét azzal, hogy túl sok hallgató párttagunk van; az aktív pártépítő munka lehetőségei nagyon korlátozottak, a

kezdeményezés nem történhet meg részünkről, mert ebben az esetben a tagtoborzás vádjá érhet bennünket; a pártépítő munkát nem lehet erőszakosan felgyorsítani, kampányszerűen végezni.

Ezek az érvek csak részlegességek tartalmaznak. A döntő kérdés ugyanis szerintünk nem abban van, hogy a hallgatók 1, 5 vagy 10%-a párttag-e, hanem abban, hogy hallgatóink általános eszmei-politikai szintjéből adódóan, s ezzel összefüggésben a párttagságra szubjektíve megérett hallgatók arányához viszonyítva mennyi lesz közülük effektíve is párttag. Azt természetesen, hogy mekkora a párttagságra megérett hallgatók aránya, pontosan lemérni lehetetlen, de számos jelből és tényből következtetni lehet rá. Azt bizvást elmondhatjuk, hogy ha belenyugszunk a jelenlegi helyzetbe, a mostani hallgatói párttag arányba, akkor rendkívül rossz bizonyítványt állítunk ki mind a párt-, mind a KISZ-szervezet, mind az állami vezetés és az oktatók munkájáról, tehát általában az egyetemi oktató-nevelő munkáról. *Meggyőződésünk, hogy nem a felhígulás veszélye a reális jelenleg, hanem ellenkezőleg: hogy arra érdemes hallgatók szép számmal nem jutnak el a pártba való felvételig az egyetemen — nem kis részben a mi hibánkból.*

Ami a tagtoborzás és a kampány kérdéséről, az egyetemi pártbizottság sohasem mondta — és felsőbb pártfórumokon sem állították — azt, hogy a mennyiséget akarjuk előtérbe állítani a minőség rovására. Hangsúlyozzuk, a legkisebb minőségi engedmény nélkül szorgalmazzuk a pártépítési munka megjavítását, abban a meggyőződésben, hogy ennek — a párt jellegéből adódóan szükségszerűen magas — minőségi szintnek több hallgatónk megfelel, mint amennyit eddigi pártépítő tevékenységünk számszerű eredménye tükröz.

A „tagtoborzás” szubjektív oldaláról szólva: a dialektika elvének érvényesítésére kell törekedni itt is. Olyan dialektikára, ami nem agítál meg senkit eredeti akarata ellenére a párttagságra, de nem is hagy senkit önmagára abban a belső dilemmában, hogy kérje-e tagfelvételt, vagy ne. Úgy is mondhatnánk, olyan dialektika ez, amelyben a szándékoknak, a mindkét részről megérett és megalapozott elhatározásoknak valahol félúton kell találkozniuk, vagyis a hallgatók párttagsági szándékának kissé elébe is kell menni, mert sokan a párt-szervezet, illetve egyes párttagok eme tapintatos érdeklődésének, ösztönzésének hiányában a döntő lépésre, a pártba való jelentkezésre nehezen lennének képesek, vagy hosszabb ideig halogatnák.

Természetesen az alapvető elv, amit nem szabad megsérteni: az önkéntesség elve. Az, hogy a pártba mindenki önkéntes elhatározás alapján kéri felvételt. De az önkéntességet se lehet úgy értelmezni, hogy teljesen légmentesen, külső hatásoktól függetlenül alakul ki, érlelődik meg és jut el a teljes elhatározásig. A legfontosabb kérdésnek e vonatkozásban azt tartjuk, hogy megvan-e a szükséges belső készenlet a párttagságra az illető hallgatóknak, s ehhez képest másodrangú dolog, hogy kapnak-e egyes párttagok részről bizonyos bátorítást, ösztönzést.

Az előbbieknél érintett alapvető elvi kérdések hol koncepciózusan, hol kevésbé tudatosan — rész kérdésekre vonatkozóan, vagy helyes elvi alapon, de téves gyakorlati konkretizálással — érvényesülnek a pártépítés egyik legfontosabb mozzanatánál, a tagfelvétel elbírálásánál. Az elvi kérdések itt úgy öltenek testet, hogy melyek a felvétel, az elbírálás kritériumai az egyetemen, illetve ezek hogyan értelmezendők.

Általános tapasztalat, hogy a felvéte-

lek körüli vita az alábbi fő témák kapcsán bontakozik ki: a hallgató világ-nézeti-politikai állásfoglalása; általános emberi, erkölcsi magatartása; a hallgató társadalmi-mozgalmi tevékenysége; szakmai munkája, tanulmányi eredménye.

Az első két kérdés még viszonylag ritkábban ad vitalehetőséget, mert a megítélés itt eléggé egyértelműen megtörténhet. A másik két pont ellenben értelmezési tekintetben is sokat vitatott a taggyűléseken.

A társadalmi-mozgalmi munka megítélésében a helyes alapelveknek a következőket tartjuk:

— A KISZ-funkció önmagában nem értékmérő, nem minősítési alap, mert a vele járó feladatokat jól, vagy rosszul s elvégezhetik. Ugyanakkor kétségek nélkül előny a tagfelvételnél, ha e munkát az illetékes szervezetek és szervek által elismerten, lelkiismeretesen és eredményesen végzi valaki.

— Ennél sokkal bonyolultabb az „egyszerű KISZ-tagok” mozgalmi munkájának megítélése. Vitathatatlan, hogy a nem-funkcionáriusi mivolta senkit sem akadályozhat meg abban, hogy párttag legyen. Az érdemi munkát összességében kell itt mérlegre tenni, s ez már átvezet bennünket a következő problémához.

— Mi a tagfelvételhez megkövetelhető minimum a társadalmi-mozgalmi munka területén? Mert ez rendkívül sokrétű az egyetemen, többek között olyan megnyilvánulási formáit sorolhatjuk fel — a belső, alapszervezeti élet teendőin túl —, mint pl. diákköri munka, az egyetemi művészeti együttműködés tevékenységében való részvétel, építőtábori munka, népművelői tevékenység, egyetemen kívüli KISZ-szervezetek segítése, patronálása stb. Szerintünk abban az esetben, ha valaki teljesíti KISZ-alapszervezetének legfontosabb, az egész tagságra kiterjedő feladatait, részt vesz alapszervezetének általános, mindenkit érintő munkájában, s ezen felül még a KISZ-élet más területein rendszeres és tartalmas plusz munkát is végez, teljesítette a társadalmi-mozgalmi munka terén a párttagfelvételnél számunkérhető alapvető feladatokat. Hangsúlyozzuk, e két követelmény együttes megelégedésről van szó. A KISZ-alapszervezet mindennapi életében való részvétel fölötti teljesítésére gondolunk tehát egyrészt; másrészt pedig arra, hogy az átlagos, kötelező alapszervezeti feladatállás nélkül önmagában bármilyen jó diákköri s egyéb, felsorolt és nem felsorolt munka sem lehet elégséges a tagfelvételhez.

A szakmai-tanulmányi munka értékelése szintén sok problémát okoz a tagfelvételek eldöntésénél. Véleményünk szerint a képességeknek megfelelő tanulmányi eredmény megítélését vagy hiányát kell itt figyelembe venni, természetesen azon a határon belül, amikor e képességek biztos garanciát adnak az egyetem — nem bukásokkal tarkított — elvégzéséhez. Ezen belül persze a tanulmányi rendűség komolyan latba esik, de perdöntő nem lehet a tagfelvétel kérdésében.

Az is magától értetődő, hogy a fenti szempontokat — a részletesebben tárgyalta és a csak egy mondatban érintettek is — nem kicsinyes mérőskálával, hanem komplex módon, a tettekkel is bizonyított világnézeti-politikai hozzájárulással, összetettségében, s az egyéni elbírálás alapján kell számszerűsíteni a tagfelvétel mérlegelésénél.

A pártépítési munka előkészítő szakaszában nagyon fontos teendők hárulnak mind a párt-, mind a KISZ-szervezetre. A feladatot bonyolítja, hogy differenciáltan, az egyes évfolyamok sajátosságait figyelembe véve kell végezni. Az első évfolyamon a hallgatók

általános megismerése a legfontosabb, a másodikon a világnézeti, politikai, szakmai érdeklődésüknek, hajlamaiknak, teherbírásiuknak megfelelő feladatellátás, a III. évfolyamon az arra érdemesekkel a pártépítés szempontjából való külön foglalkozás — egyéni elbeszélgetés és plusz feladatok adása — a döntő, hogy azután a III. év második felében, vagy a IV. évben a tagfelvétel napirendre kerülhessen.

Több oldalról is fontos, hogy a tagfelvételek erre az időszakra összpontosuljanak. A tartalmi és formai feltételek a III—IV. éven elvileg már biztosítottak, s az ekkor történő felvétel mind az új párttagok, mind az egyetemi pártmunka — végső soron általában a párt — számára hasznosabb az V. évben realizálódónál. A felvett hallgatók így pártmunkában gazdagabb tapasztalatokat szerezve foglalhatják majd el új munkahelyeiket, ezáltal egész pályakéjük megalapozottabb, másrészt így az egyetemi pártfeladatok megvalósítása érdekében is többet tehetnek. Sőt, nem elhanyagolható egy további momentum sem. A nem sokkal végzés előtt sorra kerülő tagfelvételeknél ugyanis elég gyakori a karrierizmus nyíltan kimondott, vagy a hallgatók körében sutogva terjedő vádjá — néha nem is alaptalanul —, illetve ennek ellenkezője: amikor V. éves hallgatók kizárólag azért nem kérik felvételüket a pártba, mert félnek, hogy lépésük ilyen visszhangot vált ki. Mindezek természetesen nem zárhatják ki egyedi esetekben s a szükséges feltételek meglétekor sem a III. év előtt, sem az V. évben történő tagfelvételt.

Szervezetileg a pártépítés terén legtöbbet tehetnek a párttag évfolyamfelelősök és kollégiumi patronálók, a pártcsoporthoz, a hallgatói párttagok, a kollégiumok állami és diákvezetésének párttagjai, és természetesen a kari párt- és KISZ-vezetőségek. Feladataik részletezésére itt nincs lehetőség, mindössze néhány kérdésre térünk ki teendőiket illetően.

A pártutánpótlás nevelésének munkáját olyan értelemben is javítanunk kell, hogy jobban tájékozottassuk a hallgatókat széles körét a realitás felvételét követelményekről! Sok hallgatóban téves, illuzórikus, eszményített hiedelmek élnek a párttagság normáiról, s ez visszatartja őket, vagy legalábbis hátráltatja pártba való jelentkezési szándékukban. Vagy ami még rosszabb: eleve kilátástalannak ítélik, hogy párttagok lehessenek, ezért feladják a harcot és képességeik alatt dolgoznak ahelyett, hogy a párttagság mint cél sarkallná őket munkájukban.

Ezzel szorosan összefügg és az igazsághoz tartozik, hogy az érem másik oldala szintén hangot kap olykor: a pártba felvett hallgatók — úgy mond — némileg csalódnak a pártban, mert esetleg már a felvételtük megszavazó taggyűlésen sem teljesen azt kapják, amit vártak. Ez a tény szintén az illúzióktól, a túlzott eszményítéstől mentes előkészítő munkára figyelmeztet bennünket. Es nemcsak abban a vonatkozásban, amiről az előbb már szó volt. Nemcsak a párttagság normáinak realitás elmondására kötelez, hanem a pártéletre való alapos felkészítésre is. *Az ajánlók és a pártépítés előkészítő stádiumában részt vállaló más szervek legtöbbszőr csak arra fordítanak figyelmet, hogy a szóbanforgó hallgatók megfelelő párttagok, hogy megismertessék vele a tagfelvételt követelményeit és az eljárásbeli tudnivalókat, valamint a szervezeti sza-*

Folytatás
a 4-ik
oldalon